

ESGLÉSIA DE SANT PERE DE CORBERA

Carme Martí i Argente
Antoni Molina i Marcos

INTRODUCCIÓ

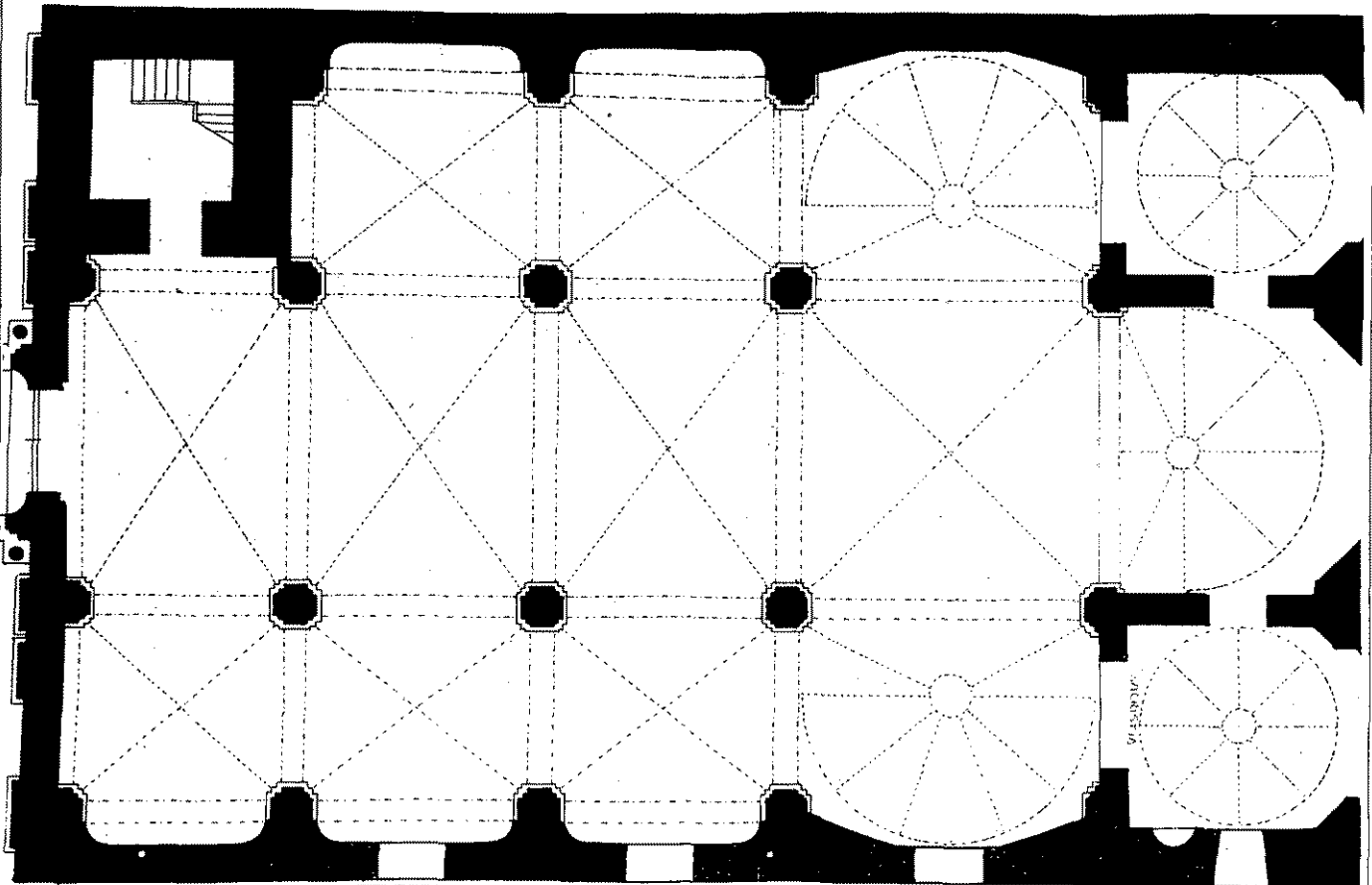
L'Església de Sant Pere de Corbera (Terra Alta) domina i presideix tot el poble. Actualment l'estat d'abandonament en que es troba, recorda als seus habitants la destrucció del poble vell durant la Batalla de l'Ebre.

Els parroquians no poden assistir als oficis ja que el seu estat és ruïnós; té el sostre enfonsat i presenta nombroses esquerdes arreu.

En l'actualitat el culte es fa en l'església construïda l'any 1945, que es troba a la part nova del poble. Malgrat tot, tant les autoritats com la població han demanat amb insistència la

restauració de la seu vella, la qual cosa de moment ha estat impossible.

L'estudi de la història de l'església ha estat difícil per la manca de fonts documentals, cremades en gran part. Es pot utilitzar, això sí, el Llibre de Visites de l'Arxiu Parroquial de Corbera i de l'Arxiu Episcopal de Tortosa, també les Actes Capitulars de l'Arxiu de la Catedral de Tortosa; amb tot, es pot establir una certa evolució de la construcció i aventurar hipòtesis de la data de la conclusió de l'obra. Especialment complicat ha estat trobar el nom de l'autor, solament nomenat per Mascaró en una breu nota del seu llibre referent a la història de Batea.

Planta de l'Església de Sant Pere

Arquitecto : A. Garcia.

E: 1:100

Del retaule, imatges de sants i pintures, res es conserva ja que tot va desaparèixer; potser per això ningú l'ha tinguda en compte fins ara, i és impossible trobar l'església esmentada en la bibliografia que d'aquest període artístic existeix.

La nostra atenció es centrarà en: l'anàlisi de la biografia de l'autor, l'emplaçament de l'església, l'evolució de la construcció, situació en el marc econòmic i artístic del moment i finalment una detallada descripció de les façanes i l'interior.

EL MESTRE D'OBRES: Francesc Melet

L'única dada que es troba indicant que l'autor de l'església de Corbera va ser Francesc Melet, es constata a l'obra d'A. Mascaró on es llegeix:

«... Y en un libramiento de pago a favor del mencionado Melet, con fecha de 12 de abril, se hace notar que es la tercera vez que vino.

*Todavía del 15 de septiembre, existe otra orden de pago, en favor del mismo, a quien se dice ...Maestro Arquitecto de la Obra de la Iglesia de Corbera».*¹

Aquest mateix llibre ens diu que va ser arquitecte de la Catedral de Tortosa (va realitzar la Sagristia Major des de 1775 a 1814), i també va dirigir les obres de l'església de Batea. Aquest fet és fàcil d'esbrinar si comparem totes dues construccions, ja que presenten gran similitud en la seva concepció majestuosa i semblant disposició dels diferents cossos de la façana.

Es pot esbossar la seva biografia a ran de la consulta del llibre d'en Josep Matamoros i de les Actes Capitulars de la Catedral de Tortosa. Segons aquestes, Melet va succeir al mestre Ferrer en l'obra de la Sagristia de Tortosa, ocupant el càrrec des de 1775 fins 1814. Reproduïm a continuació la carta en la qual Francesc Melet demana li sigui concedida la plaça d'arquitecte:

«... M.ltre. S.

Señor: Franc^o Melet Mrô de obra, y residente en la presente ciudad con el mas debido respeto al S^o d.

Que hallandose vacante la Maestria de la obra de la Sta. Igta. Catedc. y de deseando emplearse en servicio de detra Sta. Igta. y del S. con el mayor celo, y cuidado

A V.S. rendidament Suppca. se sirba nonbrarle, y admitirle, para Mrô de las obras de Ntra. Sta. Igta., g.e. en ello reciba merced.

*Franc^o Melet Maestro de Obras»*²

L'any 1775 el mestre Melet estava treballant, doncs, a la Catedral de Tortosa i també a l'església de Batea. Amb tota probabilitat, ja hauria començat les obres de l'església de Corbera.

Les últimes dades que hem pogut trobar indiquen que l'any 1792, i a l'edat de 76 anys, sol·licità un ajut amb motiu de la seva mala salut i li foren concedits 4 reals diaris sobre el pa i una porció del jornal que percebia. Aquesta qüestió es recolleix en una carta escrita per Francesc Melet on demana socors al Capítol, i la concessió aprovada en la junta d'aquest organisme. Els esmentats documents són força interessants de

Detall de cos superior de la portada

reproduir, perquè constitueixen l'única font d'informació referent a la seva vida.

«...Muy Iltr. Señor:

Franc^o Melet Maestro de Obras de esta Sta. Iglta. Cathedral; â V.S. con la mayor veneración expone: Que se halla de setenta y seis años de edad y con el motivo de no haver en lo presente q.e. trabajar se vé precisado â vender lo poco q.e. tiene para poderse alimentar; por tanto

Suplica â V.S. se digne consignarle alguna limosna en los días q.e. no tenga q.e. trabajar.

Favor y Gracia q.e. espera de la notoria piedad de V.S.

Tortosa 13 de julio de 1792.»

Els membres del Capítol van contestar-li:

«...Deliberaron que no deviendo este Cuerpo abandonar â los s.e. le han servido, haciendose con sus servicios acrehedores â la remuneracion quando su avanzada edad los inhabilita a ganar con su trabajo el sustento; se le den de la Mensa Capitular, sobre el Pan y porcion q.e. percibe por su plaza, quatro real s vellon diarios, quedandole la obligacion de cuidar y dirigir las obras necesarias en la Iglesia, y de trabajar en ellas lo que queda sin otro salario alguno»³.

L'any 1814 a conseqüència de la seva avançada edat (98 anys), cessà en la direcció de les obres de la Sagristia Major de la Catedral de Tortosa. Per tant, podem deduir que va abandonar també tota activitat en els treballs de l'Església de Corbera.

ESGLÉSIA DE SANT PERE DE CORBERA

I. EMPLAÇAMENT

L'església es troba al bell mig del poble vell de Corbera, envoltada per cases enderrocades. Es pot accedir pel carrer Calvari i carrer Arraval, aquest es perllonga per l'antic carrer Dr. Ferran.

La seva situació, dalt d'un turó, ofereix una extraordinària perspectiva de l'edifici des de qualsevol punt de la ciutat i del territori que l'envolta. És el punt de referència obligada del poble dins del paisatge. A més, des del campanar de l'edifici es veuen unes magnífiques vistes de les serres de Cavalls i Pàndols.

II. ORIGEN I EVOLUCIÓ HISTÒRICA.

En el lloc on actualment podem veure l'església de Sant Pere, existia anteriorment una altra d'estil romànic, de dimensions més reduïdes. Queda constatat en la visita pastoral realitzada pel Bisbe de Tortosa, Ilmo. Sr. D. Luís García Manero:

«... Y halló estar con la debida decensia, pero informado S.S.I. de que esta Iglta. Parroq. es muy reducida para los vecinos que hay en esta villa, pues no pueden caber todos en Iglta. de forma que en las principales festividades y especial en los de Quaresma, y de concurso a los Sermones mucha parte de otros vecinos era preciso se quedasen en la parte fuera de la Iglta. expuestos a la incomodidad del tiempo, a más de no poder oír de cerca la palabra Divina. Para evitar estos inconvenientes tan notorios: Exhortava y encargaba S.I. a los Regidores y demás vecinos de esta villa vean el modo de hacer Iglta. que tenga la capacidad correspondiente valién-

Columnes i retropilastres del primer cos de la portada

*dose para este fin de los medios y arbitrios que juzgasen conveniente y oportuno».*⁴

També es veu la necessitat d'un nou temple en aquesta altra cita corresponent a la mateixa visita:

*«... ha hallado S.S.I. que la comunión se ministra en este altar (Altar Mayor), y que se executa con alguna incomodidad por ser el presbiterio reducido, y que en los días festivos era preciso esperar los que havian de recibir la Comunión en aquella hora, se concluyese la Misa, estando en el entretando delante de los del Ayuntamiento y q.e. teniendo la misma Iglta. una capilla destinada para este fin con su Sagra-rio...»*⁵

Segons es dedueix, tot i que les obres van tardar uns anys en començar, es pot datar el seu inici de construcció a finals del segle XVIII. Aquestes es van perllongar moltes dècades, potser degut a la Guerra del Francès, ja que

Altar major

l'any 1815 l'església no estava acabada com indica aquest paràgraf:

*«... Altares laterales. El de Nacimiento de Ntro. Señor. Jesucristo, o Belen, cuyos adornos é iluminación corren a cargo de Joaquin Piñol, Labrador Acendado de esta villa mediante Esc. publica, que autorizó Carlos Cabirtán Escn^o Rl. de la villa de Batea en día Veinte y ocho de Agosto del año 1796 se obligó a ello y a contruir un retablo Mayor, cuando esté la Iglta. concluida, cuya Esc. obra en el día en poder del cura.»*⁶

També d'aquesta visita es pot extreure el següent:

*«... Edificio. El edificio de la Iglta. está construyendose y también la torre para las campanas que son quatro, dos de grandes, la una rota y dos de pequeñas.»*⁷

Igualment, quatre anys després hi ha constància que l'edifici no s'havia acabat:

*«... Edificio. El edificio de la Iglesia está construyendose, y también la torre para las campanas que son quatro dos grandes, la una rota, y dos de pequeñas.»*⁸

Les obres van continuar amb la mateixa lentitud, ja que la 1825 l'edifici encara no estava complet:

«... Edificio. El edificio está construyéndose y se trabaja en la nueva igla. y aunque en este año no puede concluirse pero siguiendo como siguen los Sres. Perceptores del Diezmo y Primicia de esta villa pagando lo que les corresponde según los convenios que se hicieron, y con lo que se obligaron los vecinos de la misma se concluirá, habiendose vencido para ello por S.En. algunas dificultades que le estorbaban y para desvanecerlas del todo ha impuesto que el Sôr. Bayle y dos Comisionados por el Ayuntamiento bajen lo mas pronto posible a Tortosa a fin de que reunidos con el Sôr. Canonigo que destina el mismo Cavildo otro de los Perceptores, y con S.Em. que tambien lo es diriman y finalicen la pugna de modo que ninguno de los que contriubuyen quede perjudicado. Por ahora no tiene torre y las campanas estan en la Plaza de la Iglta. de donde tocan. Hay cuatro, de

ellas dos grandes pero rota la una y la otra con una grieta aunque se usa de ellas y dos medianas corrientes.»⁹

La construcció del temple comportà alguns problemes de finançament entre els contribuents que agreujaria la conclusió de l'obra.

En una carta existent a l'Arxiu Parroquial de Corbera es troba la correspondència entre l'Ajuntament i el rector del poble, on es detecta que l'any 1811 havien uns «artistes» que pagava el mossèn:

«... A la sexta, y última se satisface diciendo: que respeto de Artistas con la villa el Retor no tiene ningún trato y por consiguiente nada le puede exigir. Hasta aora à diferentes Regidores, y secretarios à instado no le pongan en ninguna lista de artistas, ni otra del Pueblo, por no estar comprendido en ninguna ley, siendole libre el ajustarse con ellos cuando le acomode haciendo la gracia al Ayunt^o de entregarle aquello lo que le pudiese caber para aliviar al pueblo como lo he executado hasta aquí.»¹⁰

En unes dades de l'any 1860 corresponents a la lectura de la Visita realitzada pel bisbe de Tortosa D. Benito Vilamitjana i Vila, s'infereix que l'interior està acabat:

«... Se enteró del edificio que parece ser de buena construcción y solidez».¹¹

Per concloure, es pot dir que l'església de Sant Pere de Corbera segurament fou començada en la dècada dels anys vuitanta del segle XVIII. La portalada i l'exterior van acabar-se l'any 1804 (com es veu en el relleu que hi ha damunt de la porta d'accés a l'església), i la resta de l'obra no es conclougué fins la dècada dels anys trenta del segle XIX. El campanar, però, és de principis del segle XX.

III. ASPECTES ARTÍSTICS

III.1. L'església de Sant Pere dins del Barroc Final

Abans no arribés la nova dinastia Borbònica, circulaven per Espanya unes idees artísti-

Columna i pilastra de la nau lateral

ques potenciades per l'influent clergat, contràriament, la noblesa era més receptiva a la influència francesa i italiana.

Durant aquest període l'arquitectura buscava la dificultat, l'artifici, seguint unes línies barroques molt arrelades en el poble. Segons diu A. Quintana: «*Esta arquitectura caminaba muy de acuerdo con el genio hispánico, que ademas estaba muy influido por el amor a la escenografía que venia caracterizando por igual la fiestas y los funerales de los Austrias...*»

Los arquitectos de este momento «castizo» ignoraban ciertamente que en el resto de Europa habia triunfado la idea de Vitrubio sobre la práctica del Bernini.»¹²

També Triadó indica: «... és en poques paraules la dictadura de la intel·ligència sobre els sentiments del poble.»¹³

Els Borbons que ara regnaven van intentar capgirar l'art espanyol orientant-lo vers el barroc italià i francès, o sigui fer un barroc menys particularista i més universal. Aquest apropament a les noves tendències que arribaven d'Europa eren estimulades per la Il·lustració que portà una mentalitat reformista i va permetre col·locar el país dins les idees europees. En aquest període de difusió de noves idees hem de incloure la creació de l'Acadèmia de Belles Arts de San Fernando, amb ella s'aconseguí una severitat en les manifestacions. Seguint a A. Quintana, es va abolir la retòrica barroca i la independència de les seves pretensions absolutistes. Inicià un camí vers el Neoclassicisme durant l'últim terç del segle XVIII, essent la institució capdavantera en la consecució de l'ideal clàssic.

La influència de l'Acadèmia a Catalunya quedà patent, però de forma diferent i amb menys rigor que a Castella. C. Martinell referint-se a aquesta qüestió diu: «*La creació acadèmica de Sant Ferran a Madrid (1752) tingué a Catalunya una eficàcia més estimulante que pedagògica.*»¹⁴

Els arquitectes eren més receptius a la influència italiana, però llurs obres sempre mostraven solucions de clara inspiració francesa. Es pot observar en la Seu Nova de Lleida (1761-

1781) i en l'església de Sant Miquel de la Barceloneta (1735-1755).

Així doncs, l'Acadèmia de San Fernando havia instituït l'ensenyança de les belles arts a Madrid, però l'acció pedagògica a Catalunya l'emprengué la Junta Particular de Comerç de Barcelona (1758). Malgrat la manca d'edificis rellevants a Catalunya, els nostres artistes es van sotmetre a les prescripcions provinents de Madrid que tenien com objectiu lliurar-se de les exageracions barroques, però l'esperit acadèmic va haver de lluitar amb força per imposar el seu principis al poble i als mateixos artistes, que preferien els costums establerts. Martinell ho confirma: «*Per això l'arquitectura que es produïa a la segona meitat del segle XVIII és de decidida intenció acadèmica, però no assoleix alliberar-se del tot de les ornamentacions barroques.*»¹⁵

Igual que l'obra analitzada en aquest article, la gran majoria de les obres arquitectòniques d'aquesta època, s'encabeixen millor per la seva datació dins l'art Neoclàssic, malgrat que s'observin moltes reminiscències barroques tant en l'esperit com en la forma. Seguint un altre cop a Martinell: «*Tot el segle XVIII és de lluita entre un art ple de vida que els erudits han condemnat a mort i les fórmules acadèmiques que s'imposaven en nom de la modernitat.*»¹⁶ Els pocs artistes que van cultivar les últimes tendències van presentar una clara inclinació vers el gust barroc, però encoberts sota un afany de depuració.

L'església de Corbera s'imbueix plenament dins d'aquest context i presenta, a finals del segle XVIII, elements de clara inclinació barroca (per exemple, el frontó semicircular partit i la curvatura de la seva portalada). Aquesta, és un exponent més de la coexistència entre Neoclassicisme i Barroc.

Les esglésies catalanes d'aquesta època presenten característiques del barroc final. La Seu Nova de Lleida (1761-1781) és l'edifici religiós més important dels fets a Catalunya en aquest moment, la seva proporció i línies són neoclassicistes, però es veu un seguiment barroc. Altres temples de transició són: Nostra Senyora de la Mercè, Sant Agustí Nou, Sant Felip Neri i la Capella de la Ciutadella, que

marcaren les pautes a seguir.

La construcció de l'església de Corbera coincideix en el temps amb un moment d'àmplia activitat constructiva en tot el principat, afavorida per la prosperitat econòmica del país. Triadó ho assenyala: «*La remodelació de les ciutats fou una pràctica comuna del moment i raons econòmiques han de ser esgrimides per explicar aquest nou redreçament català. La costa tornar a agafar embranzida per raó del comerç marítim. Així, Tarragona és una de les ciutats amb millores més palpables... Però la dinàmica constructiva tarragonina tindrà el seu desenvolupament al darrer quart del segle XVIII.*»¹⁷

Les comarques de Tarragona es van beneficiar també del desenvolupament econòmic, gràcies a la producció i comercialització de vins, olis i fruits secs, que augmentaren el nivell de vida i el nombre de les transaccions comercials. Això afavorí l'edificació de temples per tota la geografia tarragonina; bons exemples són les esglésies parroquials de Falset, Alcover, Barberà, Ginestar, Vilallonga del Camp, Batea.

Per tant, com es pot constatar, la construcció de l'església de Corbera es fa en un moment precís de prosperitat, que permetrà la substitució de l'anterior església romànica per una altra amb suficient capacitat per a tots els parroquians. Malgrat que les posteriors guerres i la incertesa política, retardaren l'acabament de l'obra fins aproximadament la dècada dels anys trenta del segle XIX.

III. 2. Descripció general de l'església

Es un temple barroc de finals del segle XVIII de grans dimensions. De planta basilical rectangular, amb tres naus aixecades gairebé a la mateixa altura. La capçalera té un àbsis central amb dues capelles copulades situades a banda i banda d'aquest (la de la dreta amb funció de sagristia).

A la façana principal, la portalada mostra un composició en forma de retaule, amb tres pisos i una arquitectura i decoració de caràcter barroc, amb columnes, cornises i fornícules. La divisió de la façana en tres cossos amb tester semicircular i portada arquitrada amb fornícula que

conté la imatge del sant titular o la verge, és característica comuna de les esglésies de Catalunya en aquest període.

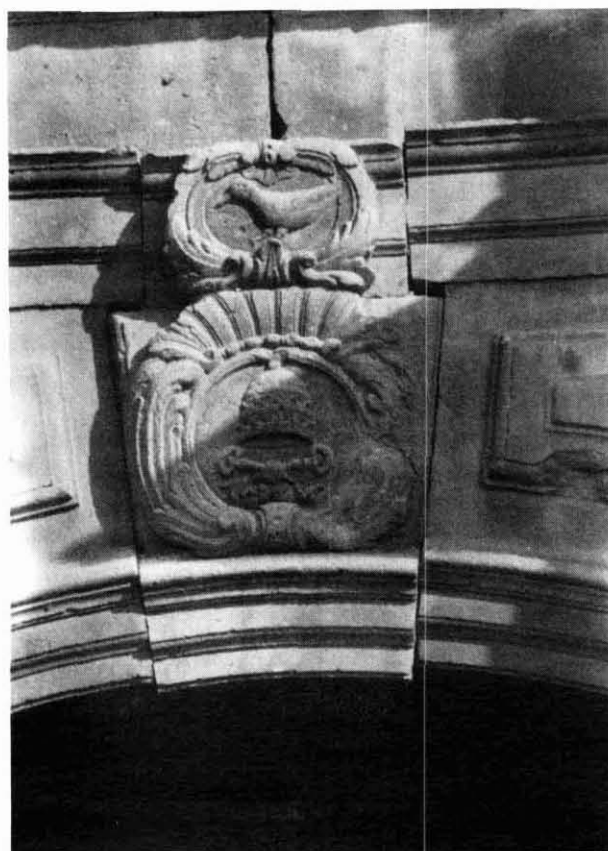
El campanar, situat a la banda de l'Evangeli, es de planta quadrangular i està format per dos cossos.

III. 3. Descripció detallada

A) Exterior

És un edifici molt compacte i d'aspecte impressionant amb aparença de fortalesa, emplaçat en un fort desnivell del terreny. L'exterior presenta aparell regular de pedra tallada de notable homogeneïtat en el seu acabat.

La façana nord-oest presenta en la part inferior un arc de descàrrega, i en la superior tres finestres rectangulars amb la funció probablement, d'il·luminar els tres altars laterals. També la façana sud-est té en la seva part alta tres finestres rectangulars que es corresponen a tres altars laterals als quals il·luminen. S'ha

Detall de la portada

d'assenyalar que la zona inferior mostra tres grans finestral que s'obriren posteriorment, també un altre de dimensions reduïdes en l'àbsis lateral.

La part inferior de la façana de l'àbsis disposa d'una finestra tapiada que es correspon a l'interior amb el lloc on es trobava l'altar major (segurament s'obrí en la passada Guerra Civil). La capella central mostra una petita finestra que il·luminaria l'altar major i una coberta a tres vessants. Per contra, la coberta de les capelles laterals té un cimbori octogonal amb vuit finestretes formades per arcs de mig punt, quatre d'elles cegues, tot rematat amb coberta a vuit vessants.

El cobriment del sostre utilitza teula àrab, seguint la tipologia arquitectònica de la vila.

És curiós observar com la façana sud-est i la de l'àbsis presenten una motllura amb forma de mitja canya que neix a nivell de terra en la façana principal, mostrant el fort desnivell del terreny.

La ubicació del campanar és la típica de les esglésies que es construïren en aquesta època, aixecada a l'entrada del temple, al lloc de l'Evangeli. Aquesta mateixa característica la trobem a l'Església de Santa Maria de Falset, realitzada aproximadament entre 1768 i 1780. El material de construcció es diferent al de la resta de l'església ja que es va acabar de construir a principis del segle XX. Aquest, fet d'obra vista, té dos cossos realitzats en totxo, el superior de dimensions més reduïdes. Els cos inferior té dues finestres en forma d'arc de mig punt envoltades per motlures rectangulars en relleu rebaixat. El cos superior presenta alternança de finestra circular i finestra d'arc de mig punt en cadascuna de les seves cares.

La façana principal, situada en l'antiga plaça Major, sorprèn per la majestuositat i el sentit ascendent que donen les pilastres d'ordre gegant, la portalada, el campanar i l'espadanya; verticalitat contrarestada per l'horitzontalitat de l'entaulament i les motlures de la zona superior que s'uneixen en un tester semicircular.

Si es tracés un eix imaginari des de l'espadanya al centre de la porta d'accés al

temple, la façana quedaria dividida en dos cossos simètrics on els elements es repeteixen a banda i banda.

La portalada es troba flanquejada per parells de pilastres

d'ordre gegant sobre pedestal a la que segueix un espai on hi ha una petita finestra, i a continuació una altra pilastra de les mateixes característiques de l'anterior. En la part superior apareixen unes bandes amb decoració incisa.

Especial atenció mereix la portalada que presenta tres cossos ascendents en forma de retaule. Aquesta característica no es constata en cap església del voltant, sols es trobaria una certa semblança amb la Catedral de Girona. Les altres esglésies segueixen el cànon d'un únic cos amb fornícula i rosetó, amb aquestes característiques tenim a finals del segle XVIII: Santa Maria de les Borges del Camp (1777), la Parròquia de l'Assumpció de Marçà, Sant Pere de Poboleda (1750-1753) i Santa Maria de Falset (1768-1780).

La curvatura que s'observa ambdós cossos inferiors de la portalada dóna una sensació de dinamisme al conjunt, al mateix temps proporciona un joc de llums i ombres que semblen abraçar al fidel que entrarà dins l'església, invitant-lo a penetrar al recinte sagrat, al recolliment espiritual.

En la clau de l'arc rebaixat de l'entrada arquitrada es veuen els atributs de la càtedra de Sant Pere: la tiara papal i les claus, dins d'un medalló on hi ha un corb (en clara referència a Corbera -niu de corbs-).

A cadascun dels costats de la porta trobem dues columnes exemptes de capitell compost, sobre pedestals, i dues retropilastres amb el mateix tipus de capitell. Damunt les columnes s'alça el segon cos, on es veu una fornícula i una cartel·la que resa: «X.P.M.S. año 1804» (Jesucrist Maria Santíssima 1804). La fornícula té dues columnes adossades de capitell compost i recolzades en mènsules. En els seus extrems hi ha la mateixa composició de columna exempta sobre pedestal del cos inferior. Damunt l'entaulament de les columnes del segon cos havien dues grans volutes, solament una es

conserva. Com a guarniment s'utilitzen uns gerros que sostenen dues boles (símbol de la universalitat de l'Església).

Hi ha una gran finestra rectangular que il·lumina l'interior envoltada per unes petites pilastres adossades i una gran voluta en alt relleu rematat per frontó semicircular partit.

La motllura corba del cos central contribueix al seu dinamisme, característica que es pot observar en la majoria de les esglésies catalanes de l'últim barroc: Església de la Santa Cova de Manresa (1759-1763), Sant Felip Neri de Barcelona (1721-1752), o la Parroquial de Ribarroja d'Ebre.

B) Interior

L'edifici és de planta basilical, per la qual cosa presenta una concepció unitària de l'espai interior, que ens permet una delimitació d'àrees mitjançant mampares. Hi ha una nau central i dues laterals de quasi la mateixa altura, on hi havien sis altars, tres en cadascuna. Aquestes naus devien estar cobertes per volta d'aresta. Es pot veure, encara avui, la cúpula semiesfèrica del presbiteri, i les cúpules esfèriques de la capella i sagristia lateral, del mateix tipus que l'anterior.

Damunt el capitell dels pilars i pilastres hi ha un cos superior, on descansen els arcs faixons de la volta. Aquesta estructura es troba en l'arquitectura de Brunelleschi (Església de Sant Llorenç de Florència), i més proper a la nostra geografia, la Capella de la Universitat de Cervera. Els pilars separen la nau central de les laterals, en tant les pilastres divideixen l'espai dedicat a cadascun dels altars de les naus laterals.

El cor, amb accés per l'escala de la torre del campanar, es troba actualment enfonsat.

La coberta, a dues aigües de teula àrab sobre jàsseres de fusta, descansava sobre els arcs faixons que formen una estructura octogonal. Aquests arcs estan construïts amb totxos, material també utilitzat en el campanar.

Les pilastres, pilars i murs interiors estan recoberts per un estucat de dos centímetres de

gruix. Les bases i capitells de pilars i pilastres estan fetes en aparell regular de pedra arenosa de pedreres del país. Els murs no presenten una acabat homogeni, existeixen àmplies superfícies fetes amb argamassa de morter i pedres no tallades, anteriorment estucades, moltes d'elles van ser recobertes per pintures policromades. Actualment hi ha restes de policromia, formant figures en ziga-zaga de color roig teula i ocre en el capitell de les pilastres, que potser recorria tota la zona alta de l'edifici. Únicament es conserven motius decoratius policromats a l'altar lateral que hi ha junt la capella, on es veu unes rosetes de color verd sobre fons negre, col·locades al capitell de les pilastres, que devien estar pintades en blau fort i roig teula.

La capella ens mostra la policromia millor conservada, ja que tan la paret com la cúpula guarden un viu blau cel, combinat amb l'ocre pintat als nervis de la cúpula.

En la clau de volta de l'àbsis central apareixen pintades les claus de Sant Pere i la tiara papal, element repetit en la portalada.

Detall de la portalada

La il·luminació natural de l'interior de l'edifici, s'aconsegueix gràcies a les nombroses finestres de les naus laterals.

CONCLUSIÓ

Com hem pogut observar en les dades aportades, l'església de Sant Pere de Corbera posseeix elements de composició i decoració que poden ser emmarcats, uns dins l'estil Barroc i els altres en el Neoclàssic. Però definitivament, es pot catalogar com a Barroc tardà, igual que moltes esglésies que en aquell moment es van fer a Catalunya.

La vella església romànica es va veure substituïda per aquesta, per a donar major cabuda al nombre de fidels, sobretot en moments festius quant molts d'ells havien de quedar-se fora. Aquesta tasca es va veure afavorida per un període de prosperitat general a tota Catalunya, i que a les comarques de Tarragona va tenir el seu exponent en la producció i exportació de vins, aiguardents i fruits secs.

Corbera aprofità per cridar al mestre d'obres de la Catedral de Tortosa i també de l'Església Parroquial de Batea, Francesc Melet, per dur a terme la realització de les obres. Però malgrat aquesta bona marxa del país, els problemes polítics i la Guerra del Francès van retardar el seu acabament.

Aquest temple sorprèn al visitant per la seva magnitud, unitat, altura i el seu aspecte compacte que li donen un aspecte majestuós. Especialment aconseguida es la portalada de tres cosos en forma de retaule, que no segueix el cànon del moment.

NOTES

- (1) Mascaró, A. Mis memorias. Notas históricas sobre la villa de Batea. Pàg. 77.
- (2) Actes Capitolars. Arxiu Catedral de Tortosa. 28 d'abril de 1775.
- (3) Actes Capitolars. Arxiu Catedral Tortosa. 13 de juliol de 1792.
- (4) Llibre de visites. Arxiu Parroquial de Corbera. 5 de juny de 1764.
- (5) Ítem.
- (6) Llibre de visites. Arxiu Parroquial de Corbera. 13 d'octubre de 1815.
- (7) Ítem.
- (8) Ítem. 7 d'octubre de 1819.
- (9) Ítem. 7 de novembre de 1825.
- (10) Correspondència epistolar entre mossèn Ramon Odena i l'Ajuntament de Corbera. Arxiu Parroquial de

Corbera. 29 de juny de 1811.

(11) Llibre de Visites. Arxiu Parroquial de Corbera. 7 de novembre de 1825.

(12) Quintana A. La Arquitectura y los arquitectos en la R. Academia de Bellas Artes de S. Fernando. 1744-1774. Pàg. 21.

(13) Triadó, J.R. L'época del Barroc s. XVII-XVIII. Pàg. 242.

(14) Martinell C. Influència francesa en l'art català del segle XVIII. Pàg. 11.

(15) Martinell, C. i varis. L'art Renaixentista i Barroc. Pàg. 34.

(16) Op. cit. pàg. 45.

(17) Op. cit. pàg. 144.

BIBLIOGRAFIA

FONTBONA, F.; *Del Neoclasicisme a la Restauració 1808-1888*, «Història de l'Art Català», V, Edicions 62, Barcelona, 1984.

MARTINELL, C.; *Influència francesa en l'art català del segle XVIII*, Tallers Gràfics Hostenchs, Barcelona, 1934.

— *Arquitectura i escultura barroques a Catalunya. El Barroc acadèmic 1731-1810*. «Monumenta Cataloniae», III, Editorial Alpha, Barcelona, 1960.

MARTINELL, AINAUD DE LASARTE, BENET, CASANOVES, VERRIER; *L'art Renaixentista i Barroc*, «L'Art Català», II, Aymà S.A. Editora, Barcelona, 1958.

MASCARO, A.; *Mis memorias. Notas históricas sobre la villa de Batea*. Editorial Altés, Tortosa, 1948.

MATAMOROS, J. (Canónigo); *La Catedral de Tortosa*. «Trabajos monográficos acerca de su construcción y de su contenido artístico y religioso», Editorial Católica, Tortosa, 1932.

QUINTANA MARTINEZ, A.; *La arquitectura y los arquitectos en la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando. 1744-1774.*, Col. Libros de Arquitectura y Arte, Xarait Ediciones, 1983.

RAFOLS, J.F.; *Diccionario Biográfico de Artistas de Cataluña.*, Vol. III, Editorial Millà, Barcelona, 1951.

TRIADO, J.R.; *L'época del Barroc s. XVII-XVIII.*, «Història de l'Art Català», IV, Edicions 62, Barcelona, 1983.

FONTS DOCUMENTALS

- Arxiu Parroquial de Corbera.
- Excm. Ajuntament de Corbera.
- Arxiu Episcopal de Tortosa.
- Arxiu Històric Municipal de Tortosa.
- Arxiu Capitolar de la Catedral de Tortosa.